

GERMANDAT DEL MONESTIR CISTERCENC DE SANTA MARIA DE POBLET

P BLET

II època, Any XVI, número 33, Desembre 2016

Sumari

EDITORIAL 1

EL PÒRTIC DE L'ABAT

POBLET 1940	
Octavi Vilà, abat	2

GERMANDAT

CRÒNICA DE L'ASSEMBLEA ANUAL	
Bernat Folcrà	4

MEMÒRIA ANUAL

Joan de Haro	7
--------------	---

COMIAT DEL PRESIDENT SORTINT

Llibert Cuatrecasas	11
---------------------	----

DISCURS DEL PRESIDENT ENTRANT

Cristòfol-A. Trepat	12
---------------------	----

MEDALLA

	20
--	----

CAMINANT ENS RECONSTRUÏM

Joan Colom	21
------------	----

ESCOLA DE PREGÀRIA

ELS FRUITS DE LA MEDITACIÓ	
Marco Schorlemmer	23

LA REGLA AMB ULLS DE LAIC

UN MODEL DE LIDERATGE EXPORTABLE	
Francesc Torralba	27

RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS

APUNTS DE LECTURA DEL LLIBRE DEL GENTIL I DELS TRES SAVIS	
David Jou	30

A FONTS

THOMAS MERTON I LA NATURA COM EPIFANIA DEL MISTERI CÒSMIC	
Josep M. Mallarach	37

COMENTARIS A L'EXHORTACIÓ "AMORIS LAETITIA"

Manel Claret	41
--------------	----

Director: Cristòfol-A. Trepat

Consell de Redacció: Octavi Vilà, Abat
Xavier Alonso
Lluís Solà
Sam Soler
Lina Zulueta
Tomàs Bataller

Portada: La capella de Sant Jordi.
(foto: Sam Soler)

LA DIVERSITAT RELIGIOSA A CATALUNYA: UNA REALTAT I UN REPTE

Enric Vendrell	48
----------------	----

LA ROMA DEL PAPA FRANCESC

Sergi Rodríguez	52
-----------------	----

MÓN MONÀSTIC

UN NOU PREVERE A L'ESCOLA DEL SERVEI DEL SENYOR	
Lluís Solà	58

L'ENTREVISTA

FRA OCTAVI VILÀ MAYO	
Cristòfol-A. Trepat	61

LA PORTADA

Jesús M. Oliver	71
-----------------	----

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De maig a l'octubre del 2016	
Xavier Guanter	72

LA RODA DELS DIES

- FESTA DE LA VERGE BLANCA DE L'ACADÈMIA
- 15è CURS DE FORMACIÓ MONÀSTICA A ROMA
- IV FESTIVAL INTERNACIONAL ORGUES DE POBLET
- VISITA A FONTFREDA, L'ABADIA MARE DE POBLET
- JUBILEU DE LA MISERICÒRDIA A MONTSERRAT
- CANONITZACIÓ DE LA BEATA MARE TERESA DE CALCUTA
- VISITA DE L'ESCOLANIA DEL VALLE DE LOS CAÍDOS AL MONESTIR DE POBLET

78-86

INVITACIÓ A LA LECTURA

BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES PER A CONVIDAR A LA LECTURA	
Lina Zulueta	86

DÉU A LA XARXA

LES EMPRESES D'INSERCIÓ, CONTRA L'ECONOMIA DEL REBUIG	
Cristòfol-A. Trepat	88

Edita:
Germandat del Monestir Cistercenc de Santa Maria de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

LA ROMA DEL PAPA FRANCESC

No creiem que hi hagi cap dubte que l'elecció del papa Francesc ha canviat en profunditat estils, tons i signes en els seus pocs anys de pontificat. D'aquestes novetats ens en parla el doctor Sergi Rodríguez López-Ros, director de l'Institut Cervantes a Roma i membre de la Germandat.

La fesomia cristiana de Roma

Deia Josep Pla, a les seves *Cartes d'Itàlia*, que *Roma és una cosa a part i ha de ser vista —potser— com una cosa a part*. Certament, la singularitat de Roma rau en dos dels fets que han marcat la seva història i que, alhora, li han donat una doble capitalitat: la de l'Imperi romà, el desplegament categorial del qual ha impregnat el dret que encara ordena la nostra convivència, i la de l'Església universal, primer centre del cristianisme, després de la cristiandat i, finalment, de la catolicitat.

Una i altra cosa han configurat el paisatge cultural de la ciutat, afegint-se al paisatge geogràfic marcat pels dos rius i els turons. D'aquí que, per a Pla, en un llibre escrit el 1928, abans no només del concili, sinó dels propis Pactes del Laterà, Roma es caracte-

ritzés per les coses decisives —el clima, el barroc i el col·legi cardenalici— que pesaven sobre el meu cos, ja molt pesant i lentíssim, en un gir que sembla avançar el recurs retòric d'Eugeni d'Ors a la seva *Oceanografia del tedi*: *Quan arribarem a Roma per primera vegada, la nostra desil·lusió fou total. Ens caigué l'ànima als peus. Ens sentírem desplaçats de la vida autèntica, rodejats d'un formalisme, d'un retoricisme grandios, però indiferent, sense batec cordial. Tot ens semblà massa solemne, massa ric i massa espectacular.*

Roma continua tenint molt d'aquella fesomia. Però, de totes les transformacions urbanes i humanes, només la fe cristiana ha restat a la ciutat, fins a configurar allò essencial de la seva identitat. Roma va deixar de ser la capital de l'Imperi romà, la metròpoli es va reconstruir a partir de les seves ruïnes durant l'Edat mitjana i el barroc va transformar les venerables restes romanes i les senzilles construccions medievals en la ciutat actual, a la qual els estils humbertí i mussolinià van acabar de conformar-ne la configuració actual. Tot va canviar, fins i tot les basíliques van ser reedificades i transformades. Però la tomba de sant Pere ha restat sempre allà. I, damunt d'ella, la seu del seu successor, el Papa.

L'elecció del papa Francesc

El 13 de març de 2013 va ser elegit papa el cardenal argentí Jorge M. Bergoglio Sívori, després de l'excel·lent gest d'humilitat de Benet XVI de renunciar per manca de forces per dur a terme la seva missió. Des

De la història de Roma només es manté viva encara la seva petjada cristiana.

El 13 de març del 2014 va ser elegit com a papa inesperadament el cardenal de Buenos Aires Jorge Mario Bergoglio.

de la seva primera aparició en el balcó de la basílica de Sant Pere del Vaticà, quan es va crear un silenci eloqüent entre la multitud i el nou pontífex, l'elecció del qual ningú havia previst, tots vam intuir que aquell dia s'iniciava un període especial en la milenària història de l'Església.

Pràcticament tots coneixem la seva biografia oficial. Argentí de pares italians, educat en la fe pels salesians, format humanament en els jesuïtes, prevere dedicat a l'ensenyament i distanciat de la dictadura militar d'Argentina, bisbe compromès amb els més perjudicats per la crisi argentina, cardenal de vida austera enfrontat als diversos governs del seu país i, finalment, primer Papa no europeu des del 741 (el siri Gregori III), primer de llengua hispànica des de 1506 (el valencià Alexandre VI) i primer d'un orde religiós des de 1846 (el camaldulenc Gregori XVI).

A partir d'aquell moment, un nou escenari. Ni ell ni ningú van imaginar que podia ser elegit Papa. Només la periodista argentina Elisabetta Piqué, per raons òbvies, va apuntar el seu nom entre els papables. Però la seva sortida a la *loggia* de la Basílica va ser una sorpresa per a tothom. Com també ho han estat els diferents passos en el seu pon-

tificat i el carisma que n'ha emergit i que ha atret a l'Església persones allunyades d'arreu del món.

Cal preguntar-se ¿tot és fruit de la improvisació? Tot afeccionat al futbol porta dins seu un entrenador del seu equip. I la meua impressió personal és que el papa Francesc tenia algunes nocions sobre com exercir el pontificat en cas de ser elegit. És humà somiar amb un servei a l'Església al màxim nivell. Si és el cas, la projecció del que havia estat el seu ministeri episcopal a Argentina, més la suma d'aquestes nocions de com ser Papa en el món actual, han donat com a resultat el pontificat de la Roma franciscana. El seu biògraf oficiós, el jesuïta italià Antonio Spadaro, parla d'ell com una persona d'espiritualitat tradicional i amb forta vocació social. Des del punt de vista de pensament, posseeix el que s'ha batejat com un pensament en diàleg, és a dir, que té una idea al cap que acaba de configurar mentre la contrasta amb els altres. I, pel que fa al caràcter, la trobada amb les multituds ha transformat la seva personalitat tímida fins a fer d'ell un líder carismàtic.

A tot això, hi afegiria la referència a la *ràtio* formativa dels jesuïtes, que remetent sempre a una síntesi entre fe i cultura i, al mateix temps, a un programa estructurat de treball, encara que no sempre s'expliciti, tot partint de la síntesi entre món i consciència. El papa Francesc, doncs, sap on vol arribar, però en mesura els temps. Cal pensar, doncs, que els diferents passos formin part d'algunes idees sobre com ser el successor de sant Pere al segle XXI, cosa que en bona mesura va explicitar en l'exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, el document programàtic del seu pontificat.

Amb aquest full de ruta a la mà, per dir-ho en termes actuals, és possible analitzar el pontificat del papa Francesc, anàlisi que, al marge d'elements i indicadors, remet a

L'escut pontifici del papa Francesc.

quatre termes essencials: *simplicitat* en persones i estructures, *significativitat* de paraules i gestos, *misericòrdia fraterna* com a centre del missatge i *dimensió social* en l'acció, amb el vigor (la paraula esmentada dues vegades per Benet XVI en la seva renúncia) com a element harmonitzador. Amb aquest quintuple esquema hermenèutic, els proposo ara un ràpid viatge per la Roma franciscana.

La simplicitat

El primer tret que caracteritza al papa Francesc és la seva nova forma d'exercir el Papat, concebuda des de la coherència i la simplicitat. Des dels primers dies va quedar clar que havia de ser un Papa diferent. Va triar un nom que era ja una declaració d'intencions: Francesc, el sant de la radicalitat evangèlica. Va simplificar la seva indumentària personal, des de l'anell o la creu pastorals fins a les sabates. I va triar, i això sí que em sembla realment significatiu, una residència sacerdotal per viure i un utilitari per desplaçar-se. Un altre element encara més impor-

tant va ser destacar la seva condició de bisbe de Roma per sobre de la de Summe Pontífex, la qual cosa remet a una col·legialitat que tractarem en detall a continuació, donant continuïtat així a la decisió de Benet XVI de timbrar l'escut d'armes papal amb una mitra en lloc d'una tiara. També va recuperar les sortides improvisades, a la manera de les «floretes» de sant Joan XXIII, per conèixer la quotidianitat dels seus feligresos, perquè, com sant Joan Pau II, exerceix com un bisbe que visita les seves parròquies, tot i que sempre prioritza aquelles que destaquen pel seu compromís social. I, també com aquest darrer, ha restablert les misses públiques diàries. En aquest sentit, el papa Francesc ha desenvolupat una forma de magisteri particular, no basat en documents estrictament magisterials (deixant al marge l'encíclica *Lumen fidei*, concebuda per Benet XVI, l'exhortació *Evangelii gaudium* i l'encíclica *Laudato si*), sinó en una proliferació d'homilies diàries, declaracions setmanals i diverses entrevistes. El papa Francesc ha introduït l'espontaneïtat en l'exercici del Papat, prodigant-se en declaracions comprensives i esperançadores que sovint s'expressen gairebé amb la brevetat d'un missatge de *twitter*, que subratlla amb un missatge no verbal de gestos, on de vegades tan important és el que diu com on ho diu. No ha introduït canvis en la tradició, però sí en la seva interpretació, seguint l'ensenyament de Jesucrist de «no abolir la Llei, sinó donar-li plenitud». Aquesta forma d'exercir el Papat busca fer-lo creïble i proper, cosa que ha aconseguit a bastament, segons les xifres de visitants i pelegrins que arriben a Roma i de la repercussió mediàtica d'aquesta actitud en els mitjans de comunicació de tot el món.

La col·legialitat

El segon element del pontificat és la innovadora forma de concebre l'estructura

de l'Església, pensada des de la simplicitat i la col·legialitat. Amb la interrupció en el nomenament de gentilhomes i de bisbes com a secretaris de dicasteris, va concloure el desmantellament de la cort pontificia iniciat pel beat Pau VI i la transformació de la cúria en un instrument de servei local, la internacionalització de la qual ja havia iniciat sant Joan Pau II. Però el que és realment significatiu de la qüestió és la constitució de tres nivells de col·legialitat en el govern de l'Església: el Consell de cardenals, els consistoris anuals i consultius de cardenals i els sínodes de bisbes, dels quals n'ha convocat dos en tres anys. També l'enquesta sobre la família, enviada a totes les diòcesis del món, constitueix un fet inèdit. Mentre no finalitzi la reducció de la cúria, el papa Francesc ha creat dues noves secretaries (Comunicació i Economia), destinades a donar més transparència al govern central de l'Església, amb la intenció de fer-lo més harmonitzador que no pas coordinador. El pes passen a tenir-lo ara els bisbes, dels quals la cúria es concep com un instrument de suport, com volent dir que per evangelitzar un món de manera global cal evangelitzar localment. D'aquí el concepte de perifèries, que no és només social, sinó també geogràfic, com el de pobres, que no és només social, sinó també espiritual.

La missió de l'Església

El tercer element del papa Francesc és la forma d'entendre la missió de l'Església, és a dir, l'evangelització. L'objectiu és una transformació missionera de l'Església, portant la misericòrdia de Déu als qui més la necessiten, ja sigui l'anunci de l'Evangeli, o la dimensió social d'aquest anunci, que ell assumeix com a indissociable a la manera de l'antic general dels jesuïtes Pedro Arrupe. Per això el papa Francesc utilitza un paradigma més experiencial i inductiu que magiste-

El papa Francesc renta i besa els peus d'immigrants i refugiats de diverses religions el dijous sant.

rial i deductiu, propi de les epistemologies contemporànies, així com una apel·lació a la raó tamisada pels sentiments, en les tesis també actuals de la intel·ligència emocional. L'ésser humà actual, sumit en mil quefers, és especialment sensible als missatges que desporten emocions o que s'assumeixen des de l'experimentació personal. En aquest procés de conversió, els sacraments semblen ser concebuts com a mitjà de salvació, no com a premi una vegada conclòs el procés. És la metàfora de l'Església com a «hospital de campanya».

Aquesta metodologia evangelitzadora, tan pragmàtica («la realitat és més important que la idea»), situa l'Església en permanent estat de missió («una Església en sortida»), que parla de Déu fent experiència dels seus valors, intentant des d'aquesta conversió institucional suscitar la conversió personal («una pastoral de conversió»), il·luminant la vida quotidiana a la llum de l'Evangeli («l'alegria que es comunica»), traslladant l'amor de Déu a cada un («el nom de Déu és misericòrdia»), portant l'esperança a les perifèries existencials. En aquest sentit, és significativa l'elecció del seu lema episcopal: *Miserando atque eligendo* («El va elegir amb misericòrdia»).

No jutja perquè assumeix la fràgil condició humana i l'autonomia de l'ordre creat, nucli del concili Vaticà II. Parlem d'una pastoral de presència, que intenta suscitar preguntes, com sostenia el gran evangelitzador de la contrareforma, sant Francesc de Sales. Aquest comunicar «de persona a persona» recupera la teologia del cor del jesuïta argentí Juan Carlos Scannone, que supera l'anàlisi marxista subjacent en la teologia de l'alliberament: no es tracta de canviar estructures, sinó persones. Una alegria que és pròpia de sant Joan Bosco, el fundador dels salesians. I una idea sobre la transmissió de la fe que és de Benet XVI i que el papa Francesc resumeix en l'«olor d'ovella».

Els episodis de convidar exclosos al Vaticà, d'enviar l'almoïner a recórrer els carrers, d'intentar situar la lluita concreta contra l'avortament en la defensa àmplia de la vida digna, de corregir amb amor els excessos i estar al costat dels qui els pateixen són exemples de voler passar d'una Església penitencial a una de pasqual. Per això, com ja va exposar a l'*Evangelii gaudium*, «el tot és superior a les parts» (després, la felicitat compartida és més important que la felicitat individual). Recordem el recent «no siguis egoïsta» que va dir a un jove a Mèxic, que li va sortir de molt endins.

L'anàlisi del món

El quart tret de la Roma franciscana és la seva forma sintètica d'analitzar el món. El papa Francesc potencia la seva dimensió de líder espiritual per sobre de la de cap d'estat, fet al qual s'afegeix la voluntat de lideratge mundial, necessària en un món globalitzat. No obstant això, aquest lideratge no és ja per derrotar el comunisme, com sant Joan Pau II, sinó que té dos objectius. D'una banda, vol aturar la persecució dels cristians i la cultura de la increença, reptes tan grans que l'han dut a concertar una aliança

amb el patriarca Kiril, en aquesta mateixa perspectiva, més que no pas en la religiosa, cal enquadrar les trobades amb jueus i musulmans. D'altra banda, vol fer de l'Església un referent en la construcció de la pau (com s'ha evidenciat en la mediació entre els Estats Units i Cuba), des de la premissa que «la unitat preval sobre el conflicte», com va exposar en l'*Evangelii gaudium*. Una pau que té sempre aquesta mateixa dimensió social, perquè es basa en la dignitat, en la llibertat, en la justícia i en la solidaritat, com s'ha fet palès en els seus discursos al Parlament europeu, a l'Assemblea del Consell d'Europa, al Congrés nord-americà i a l'Assemblea general de les Nacions Unides. Fins i tot la seva encíclica *Laudato si* té una finalitat so-

El papa Francesc respon cartes de nens de tot el món.

cial. En el fons, el papa Francesc recupera alguns dels principis del dret natural, mentre que els valors són consubstancials a la condició humana i no derivats del consens social. Geopolíticament, el papa Francesc aposta per la societat civil i els organismes internacionals per sobre dels estats, alhora que veu a Àsia el futur de l'Església, no només a la Xina i a l'Índia, sinó també a les Filipines. De nou, el concepte de perifèries no és només teològic, sinó també polític. No en va, aplica a escala planetària el concep-

Trobada del papa Francesc amb el patriarca ortodox rus a La Havana.

te de «pàtria gran» del pensador uruguaià Alberto Methol Ferré, la influència del qual ha explicat en cercles íntims. En qualsevol cas, l'Església ha recuperat el seu pes com a actor internacional, en aquest cas més social que polític, en lloc de limitar-se a donar idees sense intervenir en la seva execució.

Conclusió

Prescindint del que és aparent o accidental i anant al que és substancial o essencial, aquesta ha estat la nostra anàlisi d'un pontificat únic i d'una ciutat transformada per ell, no urbanísticament però sí des dels ciutadans, que veuen recuperar el lideratge de Roma en el context internacional. La dificultat de tot això rau en passar de la teoria a la pràctica i d'aconterar tant els que estan fora de l'Església com tots els que estan a dins, si bé ja se sap que els transatlàntics necessiten més de trenta quilòmetres per girar si no volen partir-se en el gir.

El Jubileu de la Misericòrdia és el colofó del que exposem. En aquesta ocasió no s'ha construït cap església, com la de Richard Meier l'any 2000, sinó únicament un camí del pelegrí, que permet, en guanyar el Jubileu, obtenir el *Testimonium*, per al qual Roma s'ha inspirat en Santiago de Compostel·la. Roma, la ciutat eterna, ha transformat alguna cosa per a aquest Any Jubilar, si bé, a diferència d'altres ocasions, ha estat més un condicionament que no pas una transformació, perquè el que s'ha transformat són els cors. Al cap i a la fi, com va destacar Miguel de Cervantes a *Persiles y Sigismunda*, fruit de la seva estada a Roma abans de Lepant, *A tu m'inclino, / devot, humil i nou pelegrí ... La terra de la teva terra, que contemplo / amb la sang de màrtirs barrejada ... no hi ha part en tu que no serveixi d'exemple de santedat.*

Sergi Rodríguez